

Miljötilståndsutredningens betänkande

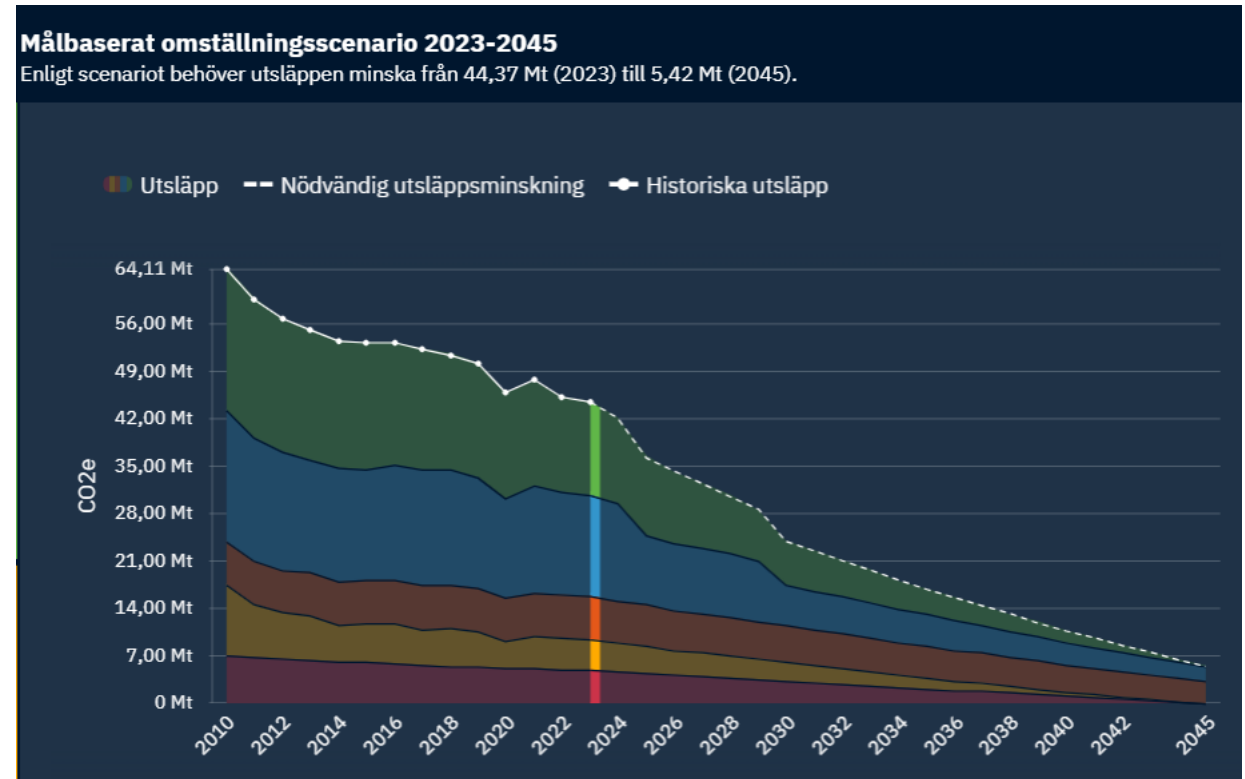
Romina Pourmokhtari, klimat- och miljöminister
Camilla Adolfsson, utredare

21 januari 2025

Tillståndsprocesser tar för lång tid

- Sverige ska nå klimatmålet hela vägen ner till nettonollutsläpp till år 2045
- Industrin och transportsektorn står för 2/3 av Sveriges utsläpp
- Regeringen arbetar intensivt för att skapa förutsättningar för industrin och transportsektorn att elektrifiera sina verksamheter – och det kräver en effektivisering av tillståndsprocesserna

Källa: Klimatpolitiska rådet

Regeringens åtgärder för att effektivisera tillståndprocesser

- En effektivare miljöprövning - Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning Prop. 2023/24:152. Trädde ikraft 1 jan 2025
- Regeringsprövningsutredningen har remitterats, remissvaren inkom i maj 2024 och frågan bereds nu inom Regeringskansliet
- Den 6 december beslutade regeringen om effektivare miljöprövningsprocesser för försvarets verksamheter
- Regeringen tog 13 december emot betänkandet om miljötillstånd för havsbaserad vindkraft
- Den 15 januari tog regeringen emot delbetänkande från kärnkraftsprövningsutredningen
- Regeringen har även lagt ett flertal uppdrag till myndigheter för att effektivisera arbetet med tillståndprocesser
- Kraftiga budgetsatsningar för att effektivisera tillståndprocesserna
- Arbete med att effektivisera tillståndprocesserna för elnäten pågår

En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess (SOU 2024:98)

Miljötillståndsutredningen

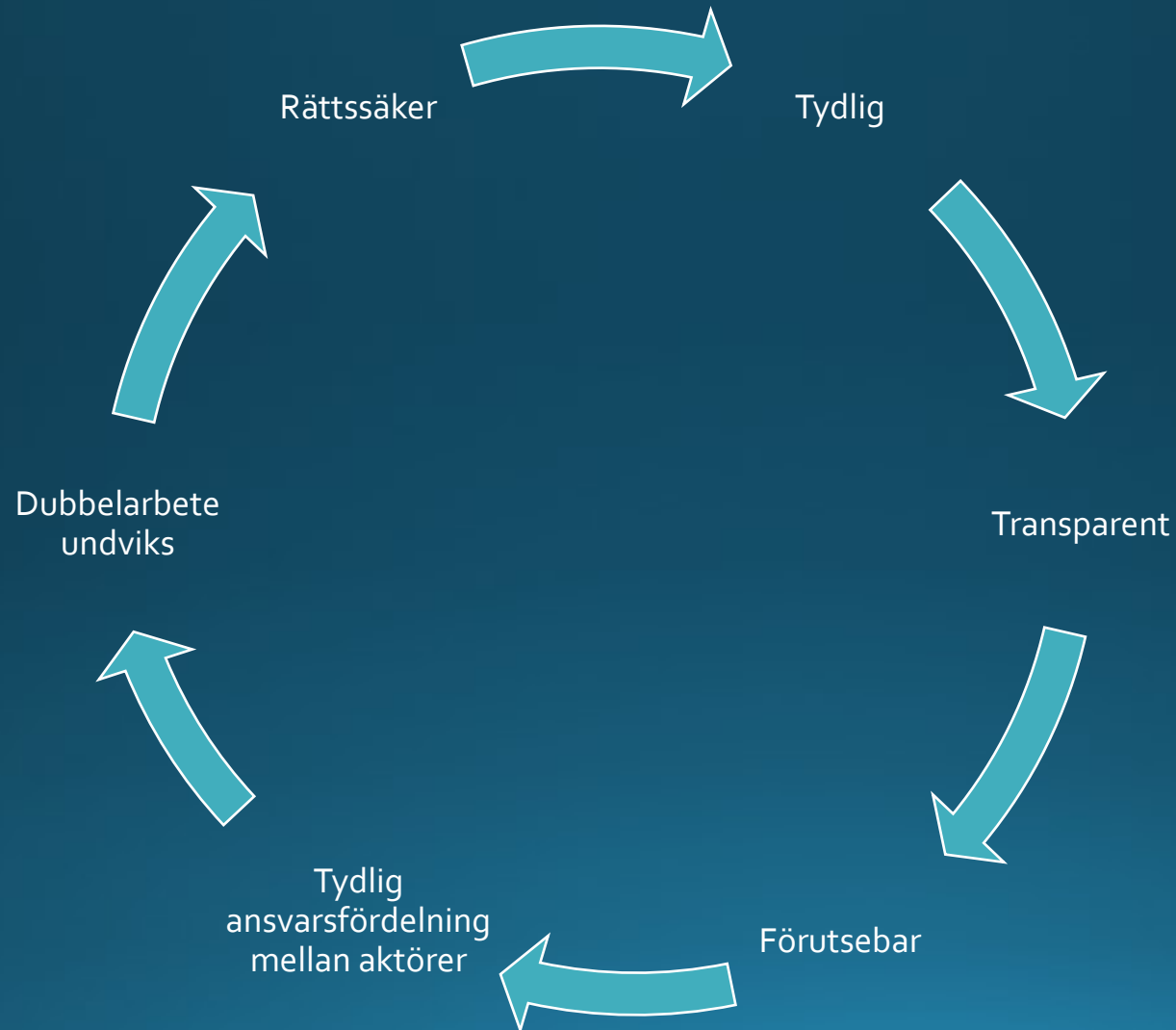
Tre delar i översynen

Tillståndsplikten – och
anmälningsplikten för
verksamheter och åtgärder
enligt miljöbalken

Miljöbedömnings- och
tillståndsprövningsprocessen
i första instans

Organisationen för
miljöbedömnings- och
tillståndsprövning i första
instans

Vad kännetecknar en effektiv miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess?

Utmaning 1 – otydligt regelverk

Regleringen av tillstånds- och anmälningsplikten samt miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocessen i miljöbalken och ett antal tillhörande förordningar är spretig, komplex och otydlig

Utmaning 2 – bristande effektivitet och rättssäkerhet

Den svenska genomförandet av aktuell internationell rätt innebär både en över- och en underimplementering av föreskrivna krav

Skillnader i kraven på tillstånd och miljöbedömning

EU-rätten

- Krav på tillstånd för verksamheter och åtgärder i flera rättsakter
- Av bilagor till MKB-direktivet framgår vilka verksamheter och åtgärder som alltid behöver miljöbedömas innan tillstånd ges respektive vilka som behöver granskas avseende BMP innan krav på miljöbedömning ställs

Svensk rätt

- Miljöfarliga verksamheter och åtgärder delas in i tillståndspliktiga A- och B-verksamheter samt anmälningspliktiga C-verksamheter
- Generell tillståndsplikt för vattenverksamheter
- Förhållandet mellan kraven och EU:s krav är inte tydligt

Skillnader i kraven på processen

EU-rätten

- Kraven avser i första hand miljöbedömningen och en process för granskning av BMP
- Tidsfrister finns för samtliga steg
- Krav på besked om fullständig ansökan
- Krav på ett samråd med berörd allmänhet
- Krav på en motiverad slutsats av verksamhetens eller åtgärdens BMP efter samrådet
- I vissa rättsakter ställs krav på utformningen av tillståndet
- Vid påverkan på annat land finns krav på gränsöverskridande samråd
- Förutsätter en digital omställning

Svensk rätt

- Tidsfrister saknas
- En annan process för granskning av BMP
- Inget besked om fullständig ansökan
- Flera samråd
- Ingen tydlig motiverad slutsats
- Tillstånden omfattar fler omständigheter än kraven från EU-rätten förutsätter
- Gränsöverskridande samråd finns men processen är starkt kritiserad
- Digitaliseringen har inte kommit igång på allvar inom området

Skillnader avseende prövningsorganisationen i första instans

EU-rätten

- Utgångspunkten är att prövningen ska ske av en eller flera myndigheter

Svensk rätt

Hur gör Danmark och Finland?

Tillstånds- och anmälningsskyldighet

- Tillståndsskyldigheten utgår ifrån och är reglerad som i EU-rätten
- Användning av generella föreskrifter och registrering eller anmälan i stället för tillståndsprövning för enklare verksamheter
- Nationella krav på tillstånd förekommer

Processen i första instans

- Miljöbedömningsprocessen utgår från processen enligt MKB-direktivet
- Digitaliseringen av processen pågår för fullt
- Standardvillkor i författning i stället för villkor i tillstånd
- Ändringar som kan separeras från den övriga verksamheten prövas separat – normalt i en enklare process

Organisationen i första instans

- I Danmark sker prövningen i kommuner och Miljöstyrelsen
- I Finland ansvarar en statliga myndighet för miljöbedömningsprocessen och en annan för tillståndsprövningen

Våra huvudförslag

1. Ny samlad reglering om miljöprövning

- Miljöprövning får ett eget kapitel i miljöbalken
- Regleringen på förordningsnivå samlas i miljöprövningsförordningen
- Regleringen avser både miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter
- Vilka verksamheter och åtgärder som är tillstånds- respektive granskningspliktiga regleras i bilagor till förordningen

Förslaget kommer att leda till ett enklare och tydligare regelverk vilket bör underlätta tillämpningen

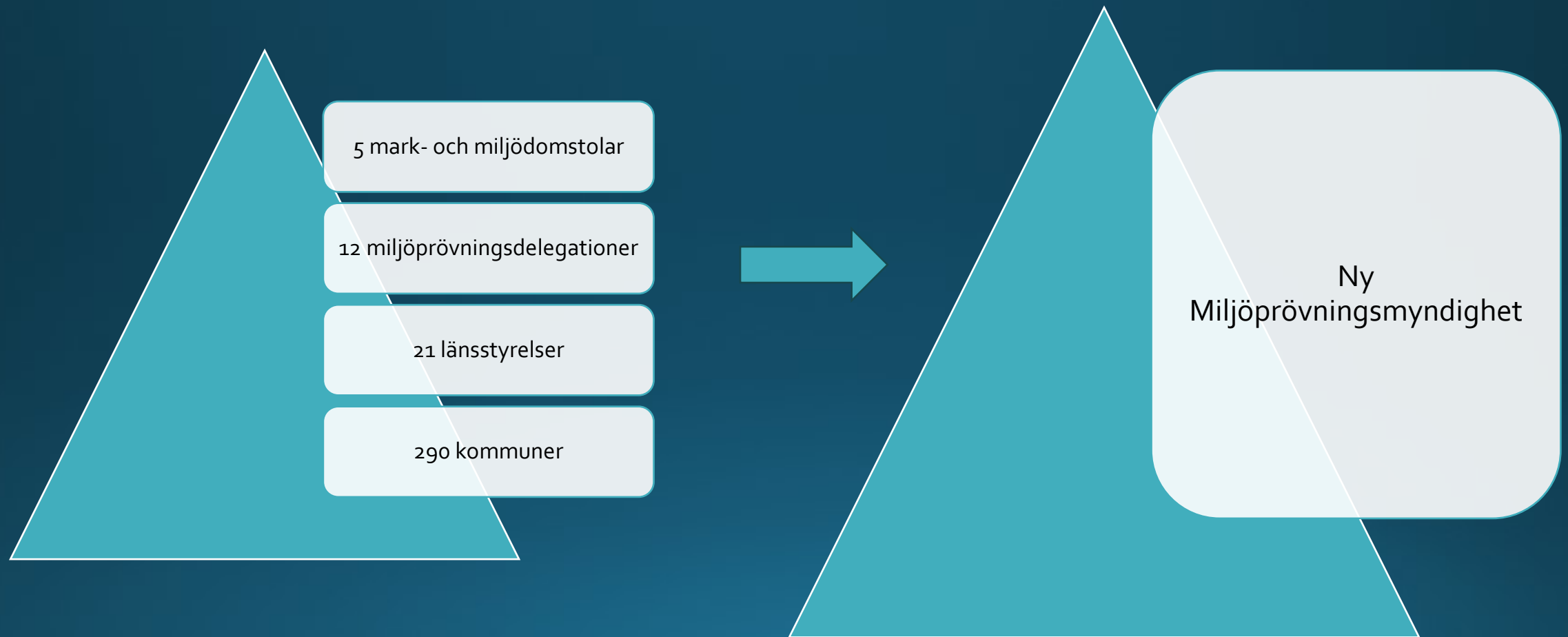
2. En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess införs

- Processen styrs upp så att den motsvarar EU-rättens krav
- Förändringarna innebär bl.a. att
 - två tillståndsspår införs, ett enkelt och snabbt tillståndsspår för granskningspliktiga verksamheter och åtgärder som inte medför BMP och ett miljötillståndsspår för sådana verksamheter och åtgärder som alltid ska miljöbedömas eller som konstaterats medför BMP efter en granskning
 - Generella tidsfrister för olika moment införs
 - Besked ska lämnas om när en ansökan är fullständig
 - Endast ett samråd är obligatoriskt i miljöbedömningsprocessen
 - Processen för det gränsöverskridande samrådet förtydligas
 - Vad ett tillstånd ska innehålla förtydligas
 - Processen för ändring och omprövning av ett tillstånd förenklas och förtydligas

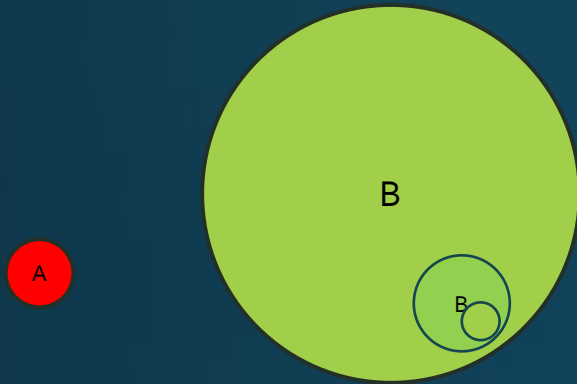

Förslaget kommer att leda till en mer rättssäker och även i övrigt mer effektiv process

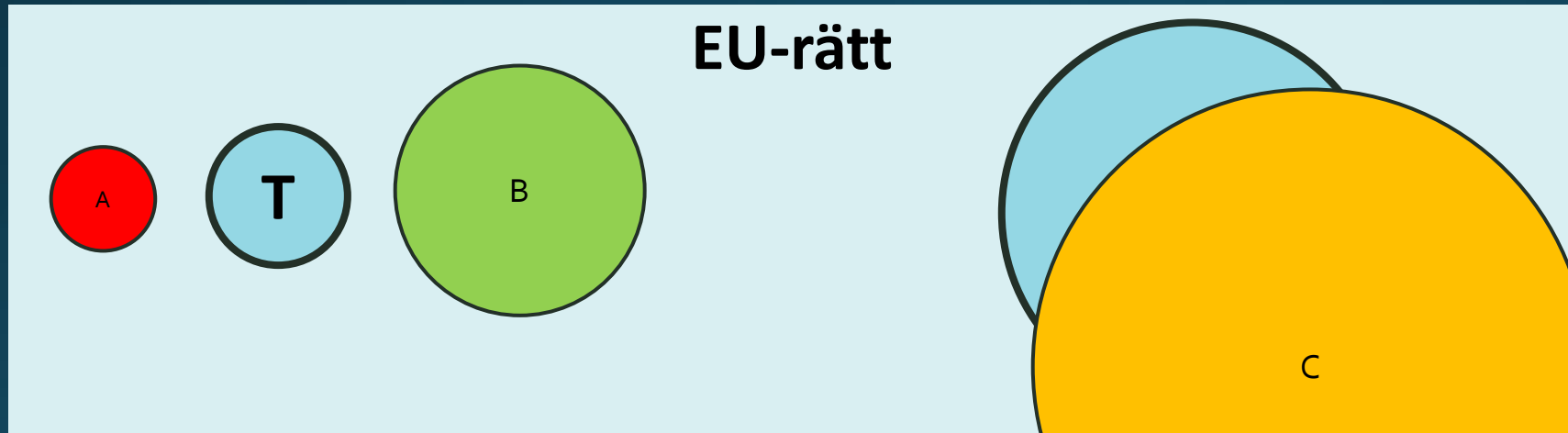
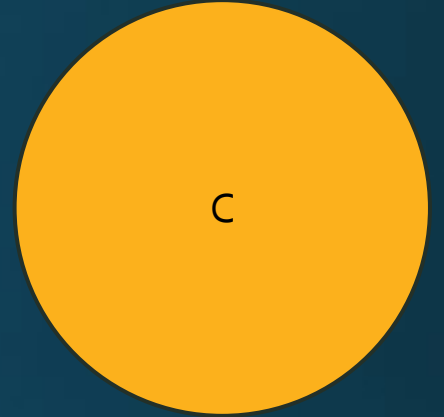
3. En ny prövningsorganisation i första instans införs

4. En ny tillstånds- och granskningsplikt införs

Överimplementering

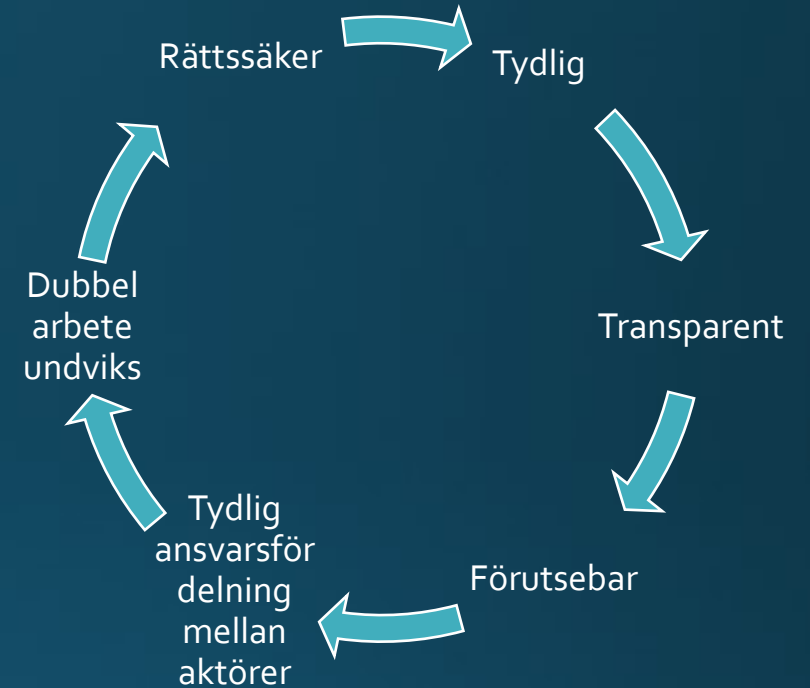
EU-rätt

Underimplementering

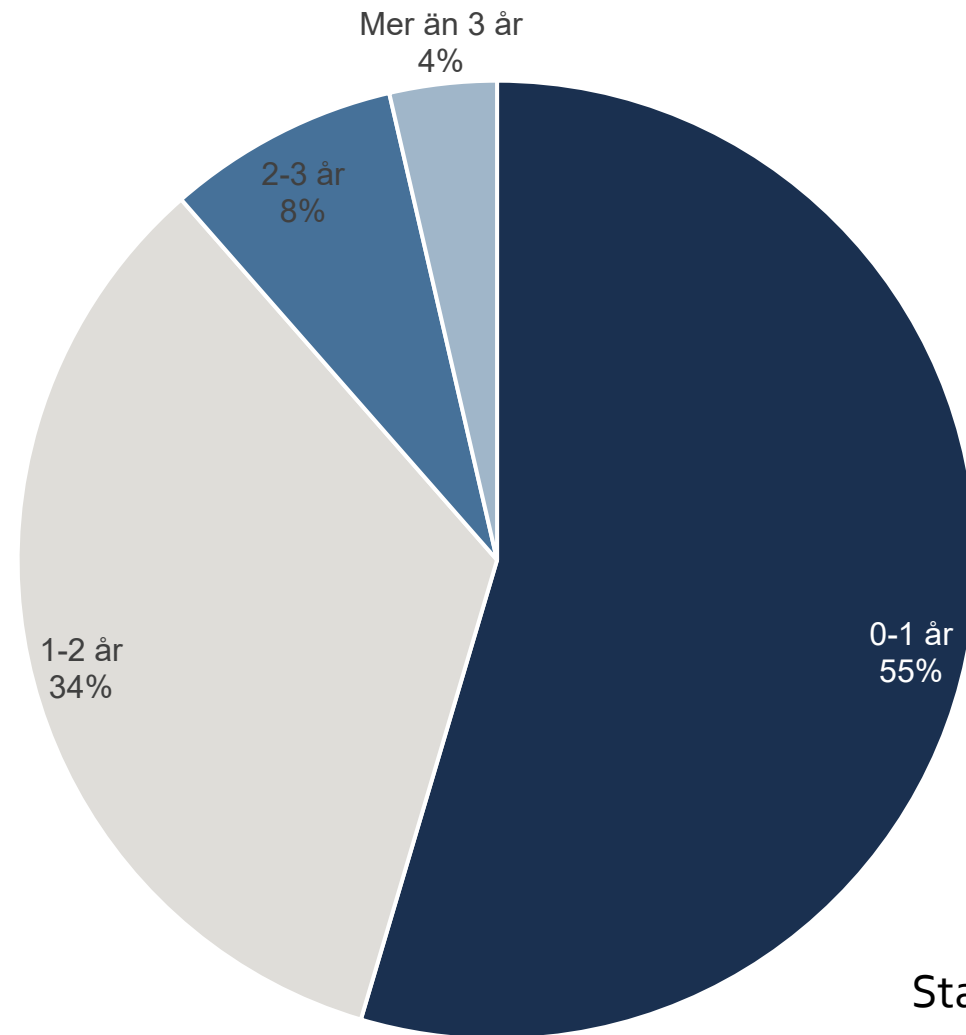
Vad förslagen leder till

Med en ny samlad reglering om miljöprövning, en ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess, en ny statlig förvaltningsmyndighet med ansvar för hela processen samt en ny tillstånds- och granskningsplikt i enlighet med EU-rätten uppfylls kraven på effektivitet

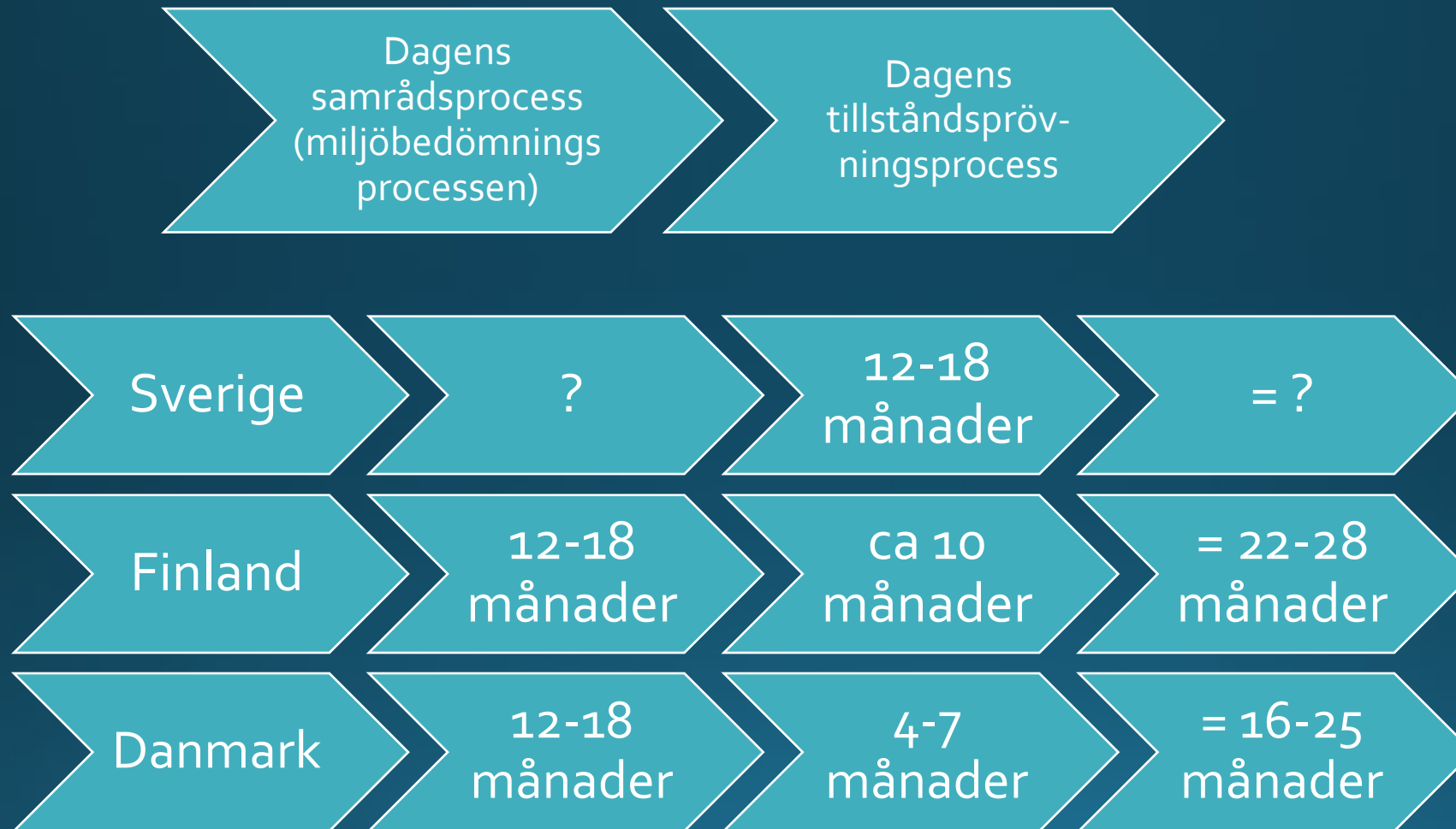
Detta kommer att ge förutsättningar för positiva konsekvenser på samhällsnivå genom en ökad investeringsvilja och därmed till att klimatomställningen påskyndas

Blir
processen
snabbare?

Statistik för
2020-2023

Nordisk jämförelse

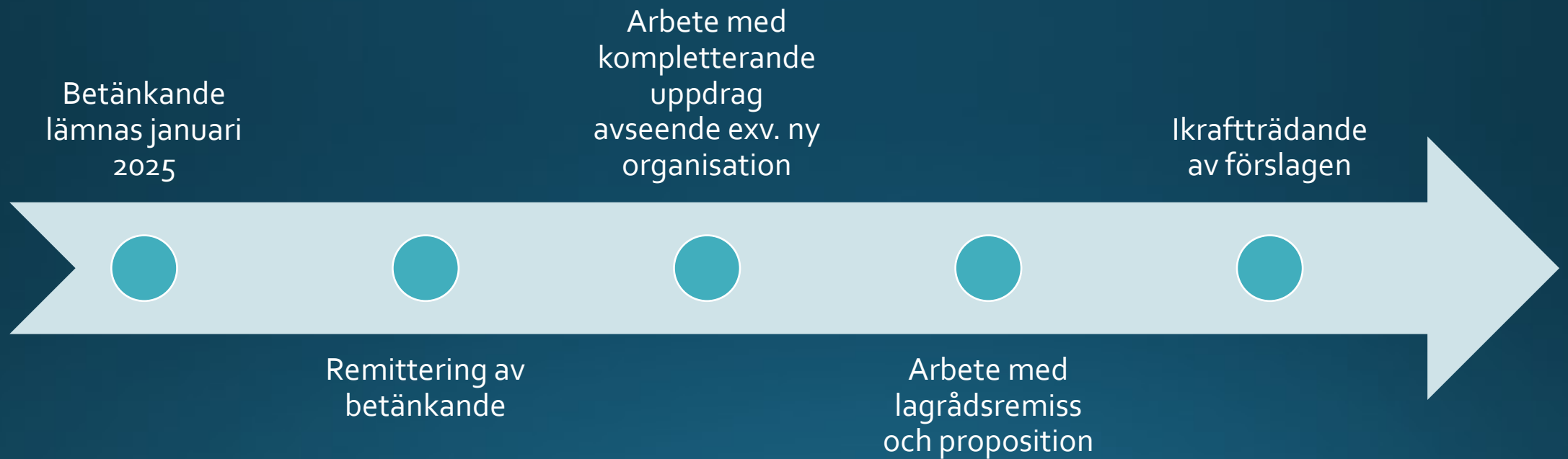

Handläggningstiden med våra förslag

Tillstånd genom granskningsspåret (3 månader från fullständig ansökan)

Miljötilståndsspåret inklusive miljöbedömning (6-10 månader från fullständig ansökan beroende på verksamhet och komplexitet)

Processen framåt

Tack!

Tilläggsdirektiv till Miljötilståndsutredningen

- Ta ställning till hur ett besked om lämpligheten av en viss verksamhet på en viss plats kan lämnas i ett tidigt skede
- Utreda om handläggningstiden i plan- och byggprocessen kan förkortas
- Föreslå hur industriutsläppsdirektivet bör genomföras i det nya systemet för miljöprövning
- Analysera om den totala handläggningstiden för tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förkortas
- Analysera hur regelverket kan förändras för att inte ställa högre krav än ramdirektivet för vatten kräver

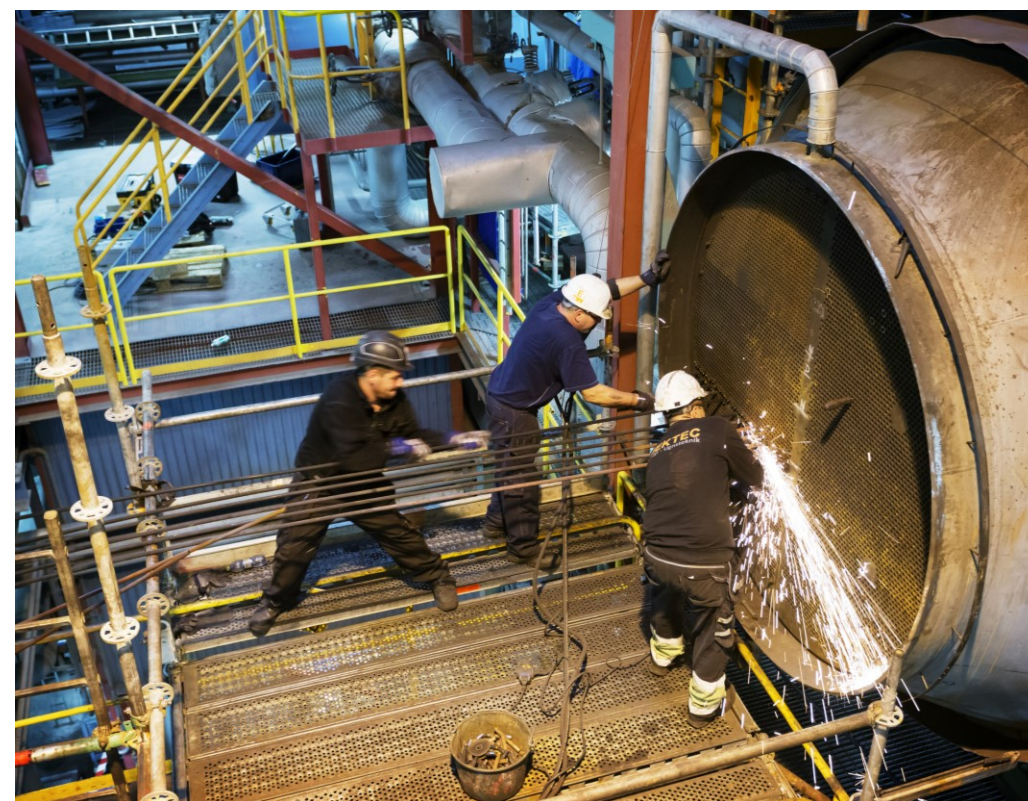

Foto: Sofia Sabel/imagebank.sweden.se

Nästa steg

- Miljötillståndsutredningens förslag ska beredas i regeringskansliet och skickas på remiss
- Tilläggsdirektivet beslutades den 16 januari och arbetet med uppdragen fortsätter

Effektiva tillståndsprocesser – en förutsättning för klimatomställningen

Romina Pourmokhtari, klimat- och miljöminister
Camilla Adolfsson, utredare

21 januari 2025

